

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร นครปฐมและกรุงเทพมหานคร นครปฐมเคยจัดให้เป็นจังหวัดในภาคตะวันตกของประเทศ แต่เมื่อกรุงเทพมหานครได้พัฒนามากขึ้นและกระจายความเจริญออกไปโดยรอบ นครปฐมจึงถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นครปฐมมีความได้เปรียบในเรื่องทำเลที่ตั้งกล่าวคือ นครปฐมมีถนนสายสำคัญ คือ ถนนเพชรเกษมตัดผ่านซึ่งถนนสายนี้เป็นเส้นทางสำคัญในการเดินทางติดต่อกันระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้และภาคตะวันตก ทำให้จังหวัดนครปฐมเป็นเสมือนประตูไปสู่ภาคใต้และภาคตะวันตกนั่นเองอย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันได้มีการตัดถนนสายธนบุรี-ปากท่อเพื่อให้เป็นเส้นทางอีกสายหนึ่งสู่ภาคใต้และภาคตะวันตกก็ตาม แต่จังหวัดนครปฐมก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ แม้จะลดบทบาทลงไปบ้างก็ตามในขณะที่ได้มีการสร้างโครงข่ายถนนวงแหวนรอบนอกเพิ่มขึ้น ทำให้จังหวัดนครปฐมสามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จังหวัดนครปฐมจึงสามารถเชื่อมโยงได้กับจังหวัดอื่น ๆ ในทุกภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

สาเหตุเพียงทางรถยนต์เท่านั้น ที่ทำให้นครปฐมสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับทุกภูมิภาคได้ ทางรถไฟก็สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคใต้ เพราะทางรถไฟสายใต้ที่ผ่านนครปฐม รถไฟทุกขบวนที่จะมุ่งลงภาคใต้หรือจากภาคใต้ขึ้นกรุงเทพมหานครต้องผ่านจังหวัดนครปฐมทั้งสิ้น ความได้เปรียบในเรื่องทำเลที่ตั้งที่มีความสะดวกเป็นผลทำให้การขนส่งสินค้าต่าง ๆ จากทุกภาคต้องผ่านนครปฐมก่อนที่จะกระจายไปสู่จังหวัดต่าง ๆ

สภาพเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดนครปฐมนั้นขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม ทั้งทำไร่ ทำนา ทำสวนและ เลี้ยงสัตว์ซึ่งมีปริมาณการใช้พื้นที่ในการนี้ถึงประมาณร้อยละ 70.64 (สำนักงาน

พาณิชย์จังหวัดนครปฐม, 2536) ส่งผลให้ปริมาณสินค้าโดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณสูงมาก ในจังหวัดใกล้เคียงกัน เช่น กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาครก็มีปริมาณผลผลิตทางการเกษตรสูงมากเช่นกัน

เหตุผลหลัก 2 ประการ คือ ความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งที่ติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้โดยสะดวก เพราะมีเส้นทางสำคัญตัดผ่านดังกล่าวแล้วกับปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่มีสูงมาก จึงทำให้จังหวัดนครปฐมมีหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตการเกษตรทั้งในจังหวัดและจังหวัดต่าง ๆ มาไว้แล้วทำการส่งต่อไปยังจังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ ต่อไป

หน้าที่ในการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งต่อไปยังจังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ ของจังหวัดนครปฐมนั้น เป็นผลทำให้เกิดตลาดในการรวบรวมผลผลิตสินค้าเกษตรขึ้นในจังหวัดเป็นลักษณะของตลาดกลางค้าส่งผักและผลไม้ของจังหวัด ซึ่งในปัจจุบันมีตลาดลักษณะดังกล่าวที่สำคัญอยู่ 2 ตลาดด้วยกัน คือ ตลาดที่ดำเนินการโดยเทศบาลตั้งอยู่บริเวณโรงพยาบาลนรีโอเดียนและตลาดค้าส่งสินค้าเกษตรปฐมมงคลซึ่งดำเนินการโดยเอกชนตั้งอยู่บริเวณสถานีขนส่งตั้งเชียวตลาดทั้ง 2 แห่ง จะทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรจากในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดอื่น ๆ ก่อนส่งไปยังพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งรับสินค้าจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศก่อนส่งไปยังภาคใต้และตะวันตกต่อไป

แม้ตลาดค้าส่งผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐม จะทำหน้าที่เสมือนเป็นตลาดกลางของจังหวัดแต่การดำเนินการยังไม่มีความเป็นมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ของตลาดกลางนัก อีกทั้งยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างไม่คล่องตัว ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาตลาดกลางค้าส่งผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐม ให้มีการพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาจังหวัดนครปฐมที่เป็นส่วนหนึ่งของภาคกรุงเทพและปริมณฑลและให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาโดยรวมของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาที่ตั้ง รูปแบบ โครงข่ายการขนส่งของตลาดกลางสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดตลาดกลางสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคต่อการดำเนินงานของตลาดกลางสินค้าเกษตรดังกล่าว
4. เสนอแนวทางการพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐมให้สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัด

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านกายภาพ
ในการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดนครปฐมทั้งหมดประมาณ 2168.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 1355204 ไร่ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาโดยภาพรวมและจะมุ่งเน้นศึกษาตลาดทั้ง 2 ตลาด ซึ่งมีพื้นที่ที่แน่นอน ได้แก่ ตลาดเทศบาล ตลาดปฐมมงคลซึ่งอยู่ในอำเภอเมือง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
จะศึกษาตามกรอบวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ โดยเน้นศึกษาถึงลักษณะการดำเนินงานของตลาดค้าส่งสินค้าเกษตรของจังหวัดนครปฐม ในฐานะเป็นตลาดกลางผักและผลไม้ของจังหวัด

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎีแนวความคิดพื้นฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนทำการศึกษาในพื้นที่จริง
2. ศึกษาข้อมูลขั้นปฐมภูมิต่าง ๆ เช่น บันทึก การสำรวจ การสอบถามข้อเท็จจริงและการสำรวจภาคสนามโดยใช้แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศเป็นเครื่องมือสำคัญ
3. รวบรวมข้อมูลขั้นทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากหน่วยงานราชการและเอกชน
4. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักการทางสถิติและผังเมือง
5. เสนอผลงานการศึกษาในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิและแผนที่

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ สถิติต่าง ๆ จากเอกสารของหน่วยงานราชการต่าง ๆ และหน่วยงานเอกชน เช่น
  - กรมการปกครอง กรมการผังเมือง องค์การตลาด สำนักนโยบายและแผนกระทรวงมหาดไทย
  - สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
  - กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานสถิติการเกษตรและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
  - กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
  - อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
  - สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครปฐม
  - เทศบาลเมืองนครปฐม
  - หอการค้าจังหวัดนครปฐม
  - หอสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันวิทย์บริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- 2. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม สอบถามและสัมภาษณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาตลอดจนเขตอิทธิพล (Zone of Influence) และข้อได้เปรียบในการเป็นที่ตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐมในภูมิภาคนี้
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ ระหว่างตลาดกลางผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐมกับพื้นที่โดยรอบ
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของตลาดกลางผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐม
4. สามารถหาแนวทางในการพัฒนาตลาดกลางผักและผลไม้ของจังหวัดนครปฐมให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาของพื้นที่โดยรอบ

ข้อจำกัดของการศึกษา

แม้ตลาดค้าส่งสินค้าเกษตรของจังหวัดนครปฐมดำเนินการนานแล้ว แต่ยังมีรูปแบบของตลาดกลางสินค้าเกษตรที่ไม่เป็นทางการ ดังนั้น การรวบรวมข้อมูล การจัดการดำเนินงานทั้งหลายจึงยังไม่เป็นระบบระเบียบมากนัก ทำให้เป็นอุปสรรคในการศึกษาตลอดจนเวลาในการศึกษาและงบประมาณในการศึกษามีจำกัด ดังนั้น อาจทำให้การศึกษาครั้งนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม นับว่าสามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษาในครั้งต่อ ๆ ไปได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

สินค้าเกษตร หมายถึง ข้าว พืชไร่ รวมทั้งยางพารา ผัก ผลไม้ ปศุสัตว์และสัตว์น้ำ ตลาดกลาง หมายถึง ตลาดที่มีสถานที่ซื้อขาย อันเป็นแหล่งรวมให้ผู้ซื้อขายมาพบปะซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันในรูปแบบการค้าส่ง ซึ่งอาจจะทำกันโดยตรงหรือผ่านนายหน้า การดำเนินการซื้อขายเป็นไปโดยเปิดเผยด้วยวิธีการประมูลหรือต่อรองราคา (กรมการค้าภายใน, 2538)

สำหรับในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีความประสงค์ที่จะมุ่งศึกษาตัวตลาดกลางสินค้าเกษตร ประเภทผักและผลไม้ ซึ่งผักและผลไม้เป็นสินค้าหลักที่เข้าสู่ตลาดกลางของจังหวัดนครปฐม ตลาดกลางผักและผลไม้จึงเป็นตลาดกลางเพียงแห่งเดียวของจังหวัด ดังนั้นคำว่า " ตลาดกลางสินค้าเกษตร " " ตลาดกลางประเภทผักและผลไม้ " " ตลาดกลางผักและผลไม้ " จึงเป็นคำที่อาจใช้แทนกันได้